

NIEPORUSZONY (47) *part praet pass pf*

nieporuszony (46), **nieporuszon** (1).

W pisowni łącznej (42), *w rozłącznej* (5).

e oraz pierwsze o jasne. ◊ *W formach złożonych drugie o jasne, w formie niezłożonej z tekstu nie oznaczającego ó.*

sg m N nieporuszony (11), nieporusz(o)n (1); ~ (*attrib*) nieporuszony (1); ~ (*praed*) nieporuszony (6), nieporusz(o)n (1) *BudBib*. ◊ *A* nieporuszony (1). ◊ *I* nieporuszonym (1). ◊ *f* N nieporuszona (3), nieporuszon(a) (3). ◊ *G* nieporuszon(e)j (2) *PatKaz II*, *PatKaz III*, nieporuszoné (1) *OpecŻyw*. ◊ *I* nieporuszoną (2). ◊ *V* nieporuszona (1). ◊ *n* N nieporuszon(e) (1). ◊ *G* nieporuszon(e)go (1). ◊ *A* nieporuszoné (2). ◊ *I* nieporuszonym (1). ◊ *L* nieporuszonym (1). ◊ *pl* N m pers nieporusz(e)ni (2). *subst* nieporuszon(e) (3). ◊ *A subst* nieporuszoné (5); -é (2), -(e) (3). ◊ *I m* nieporuszonémi (2). ◊ *V m* pers nieporusz(e)ni (3).

Składnia dopełnienia sprawcy: nieporuszony czym (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. poruszony.

Zwykle w funkcji przymiotnika (47) :

1. *Nieruchomy* (3) : *Rigentes oculi, Wytrzeźczone/ nieporużzone oczy. Mącz 356b; Vnbeweglich. Niegibky. Nieporużzony. Immobilis. Calag 522b.*

W porównaniu (1): [*chorążowie*] pilnowáli/ iákoby woýlko główne w całości iáko máćicá łtało w łpráwie łwey nie porużzone/ ále napierwey od lekko zbroynych ludzi bitwę záczyńáli *BielSpr 14v*.

2. *Mocny, trwały; immobilis Mącz, PolAnt, Vulg; immotus, inconcussus Cn (21) : KromRozm III D6v, Nv, O6; A ktho łie ná niey [opoce] buduie á funduie/ then łeł budowánıem żywym á nigdy nieporużonym v Páná łwego. RejPos 338; Rzeczćcie miedzy narody/ Iehowá kroluie/ y wtwierdzon będzie łwiát aby nieporużon [ne nutet (marg) commoveatur (-)]/ łędzic będzie narody w práwołci. BudBib Ps 95/10; Pan przez którego krąg nieporużzony Ziemiłki łtworzony. KochPs 140; GosłCast 20.*

nieporuszony od czego (1): łełłże więc trwáćie w wierze vgruntowáni y wtwierdzeni/ á nie porużzeni od nádźieie Ewángelıey *WujNT Col 1/23*.

nieporuszony w czym (2): *RejPos 61; Nápomina [łw. Juda Apostoł] k temu Kátholiki/ áby byli łtáteczni y nieporużzeni w Apołtołłkiey wierze WujNT 832.*

W porównaniu (1): Ktokolwiek mocnie vłá pánu łwemu/ Nieporużzony łtoi: Siońłkiemu Wirzchowi rowien/ którego niemogá Gwałtowné wiátry pożycz żadną trwogå. *KochPs 189.*

Szeregi: »duży, nieporuszony« (1): *A ták bráćia moi mili/ duży bądźćie/ nie porużzeni [stabiles estote, immobiles] BudNT 1.Cor 15/58.*

»mocny, nieporuszony« (1): *Ták człowiek/ gdy ná łkálny prąd nienáwátlony Tráfi/ á plec łwóy mocny nieporużzony/ Stáwi ná łczekotliwé á odlotné wáły/ Ten łam mężny Bohátyr y mąż dołkonáły. GosłCast 42.*

»pewny a nieporuszony« (1): *iż ápołtołłka łtolicá/ to yełł Rzymłka/ vłtáwyoná yełł od bogá pewnym á nyeporułłonym grunthem álbo vtwierdzenim/ á nayáłnyeyłłym napiłem káplánów yego KromRozm III P4.*

»stały a nieporuszony« (2): Co y śwytobliwość bądź ze krwyé páná Kryšťufowey/ bądź też z fta(ł)ego á nyeporuffonego záchowányá náuki á zakonu yego/ wnich [u Rusi i Greków] fye okazuye *KromRozm III* L5v; A tak bráciżkowie moi mili bądźcie ftali á nieporufzeni [*stabiles estote, immobiles PolAnt 1.Cor 15/58*] w wierze fwoiey *RejPos 61*.

»stateczny a (i) nieporuszony« (2): A tak brácia moi mili/ bądźcie ftáteczni á nieporufzeni [*stabiles et immobiles*] *WujNT 1.Cor 15/58*, s. 832.

a. Obojętny (5) : *Immobilis, Nieporuszony/ niewżyty/ twárdy. Mącz [234]a, [234]a; Sufzy twé ferce teraz płomień niezgálzony/ Biią ná cie telknice/ iam nieporufzony. GosłCast 16, 34, 56.*

3. Nienaruszony, bez uszczerbku, cały (22) : *KromRozm II i; KromRozm III N8v; Bo którekolwiek rzeczy wiárá chrześciójánlka/ która błądzić niewmie/ przymuie/ y przez tak wiele wieków nieporufzone záchowuie/ teć nie fą płonne WujJud 239v.*

W połączeniach szeregowych (3): y [przywileje] mocné/ trwałe/ nie wątpliwé/ nieporufzone [inviolata JanPrzyw 55]/ á nieodmienné mieć chcemy ná czáły wieczné. SarnStat 13, 1061, 1190.

Szeregi: »cały i nieporuszony« (1): [aby Jego Królewska M.] y wolności/ doftoiénftwá/ pręrogátywy/ wrzędy wżyfłki oboygá narodu/ cále y nieporufzone záchował SarnStat 1021.

»nieporuszony a doskonały« (1): tegoż vczucia pięćioro człowiek ma w nieporufzonym á dofkonałym cieie/ iáko ieft Widzenié/ fluch/ wonia/ fmák/ y dotknięcie *SienLek T[tt]3v.*

»święty to jest (jakoby) nieporuszony« (2): yáko mury myeyfckye álbo práwá y vftáwy śwytými zowá/ zwálfczá łácinnicy/ yákoby nyeporuffone/ Dla tego/ iż nyeodmyennye á nyeporuffenye od wlfch ludzi dżyerżany y tcyony być máyá *KromRozm III D6v; nyebył śwytý/ to yeft/ nyeporuffon/ on [żydowski] kołcyoł. KromRozm III D6v.*

»wieczny a (i) nieporuszony« (3): Iákóž ná wieczné á nigdy nieporufzone vzywánie tych wlfch wyszfey miánowaných rzeczy fwobód y wolności [...] dawamy [...] ten lift *SarnStat 1064 [idem] 1193; że pieniądze twoie ktoreś wydał, Rosflarzył, wieczne były y nieporufzone, Iże záfwsze zoftáwác cále [!] miály CiekPotr 33. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

a. Dziewiczy; niepokalany (9) : archą z drzeua nyeprochnyeyącego czo fyą rozumye o pannye maryey przełz grzechu {nyeporufzona}. *PatKaz I 7.*

*Wyrażenie: »panna nieporuszona« [szyk 5:1] (6): Panno nieporuffoná/ dziewitzo wybrana/ wezrzy na placz flugi twého OpecŻyw 18; panna boga poczęła Kriřtuła porodzila/ panna nieporuffoná. OpecŻyw 21v, 21; [i jął myřlic Symeon] to yeft rzecz nyepodobna aby panna nyeporufzona myála począc *PatKaz II 60v, 60; PatKaz III 104.**

*Szereg: »czysty, (i) nieporuszony« (2): OpecŻyw 91v; y porodzyfya fyn nayuyfłego boga fczyfłey panny nyeporuffoney zadnem grzechem *PatKaz II 57v.**

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1) : Immotus [...] Immobilis, fixus, stans. Nieporufzony. Calep 509a.*

Synonimy: 1. niegibki; 2. mocny, niestrzęsiony, trwały; a. nieużyty; 3. cały, doskonały, niezgwałcony; a. czysty, dziewiczy, niepokalany, niepomazany, niewinny.

Cf [NIEPORUSZLIWY], NIEPORUSZNY, PORUSZONY